

Η Γαλλία σε κοινωνική και πολιτική κρίση

του Σταύρου Τομπάζου*

Αναδημοσίευση από το commune.org.gr

Η μάχη των συντάξεων στη Γαλλία μπήκε σε μια νέα φάση μετά την παράκαμψη του Κοινοβουλίου από την κυβέρνηση της E. Borne κάνοντας χρήση του άρθρου 49-παρ. 3 του συντάγματος στις 16/3/23. Το 49.3 είναι η γαλλική εκδοχή του Προεδρικού Διατάγματος. Η κυβέρνηση το επικαλέστηκε για να περάσει η νεοφιλελεύθερη αντι-μεταρρύθμιση χωρίς την έγκριση του Κοινοβουλίου. Προφανώς, παρά την απεγνωσμένη προσπάθειά της να πείσει τους ρεπουμπλικάνους βουλευτές της «παραδοσιακής» δεξιάς (κοινοβουλευτικούς συμμάχους του πολιτικού σχήματος του Μακρόν) με πειστικά τηλεφωνήματα μέχρι και την τελευταία στιγμή πριν την ψηφοφορία, δεν κατάφερε να διασφαλίσει την ψήφο μερικών, με αποτέλεσμα να μην εξασφαλίσει την κοινοβουλευτική πλειοψηφία.

Η πρόταση μομφής του κεντρώου σχήματος LIOT, την οποία στήριξε και η Αριστερά, δεν υιοθετήθηκε για μόλις 9 ψήφους (20/3/23), πράγμα που δείχνει σε ποιο βαθμό η κυβέρνηση έχασε τον έλεγχο, αφού γύρω στους 20 βουλευτές της κυβερνητικής πλειοψηφίας στο Κοινοβούλιο άλλαξαν στρατόπεδο. Η κυβέρνηση άντεξε και κέρδισε χρόνο.

Σε θεσμικό επίπεδο, όμως, η αντιπαράθεση Μακρόν και αντιπολίτευσης δεν τελειώνει εδώ. Δεν είναι απίθανο το Συνταγματικό Συμβούλιο της χώρας να θεωρήσει αντισυνταγματική την όλη μεθόδευση της κυβέρνησης στο Κοινοβούλιο και τη Γερουσία με στόχο την παράκαμψη ή συντόμευση της διαδικασίας προκειμένου να εγκριθεί το νομοσχέδιο των συντάξεων. Η χρήση του άρθρου 47-παρ. 1 του συντάγματος είναι ίσως το πιο τρωτό σημείο των αυταρχικών μεθοδεύσεων της κυβέρνησης. Το

συγκεκριμένο άρθρο προβλέπει συντόμευση του κοινοβουλευτικού χρόνου συζήτησης και τροποποίησης του προϋπολογισμού όταν πλησιάζει το τέλος του ημερολογιακού έτους, έτσι που ο προϋπολογισμός να εγκριθεί πριν την 31η Δεκεμβρίου. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, ωστόσο, η χρήση του 47.1 έγινε στις αρχές του χρόνου.

Ανοιχτή κρίση

Πέραν όμως από τη στενά νομική πτυχή του θέματος, το Συνταγματικό Συμβούλιο δεν μπορεί να μη λάβει υπόψη ένα εργατικό κίνημα που κλιμακώνει τη δράση του από τον Ιανουάριο με απεργίες και διαδηλώσεις όλο και πιο μεγάλες. Η Γαλλία βρίσκεται αυτή τη στιγμή σε ανοικτή πολιτική και κοινωνική κρίση, που πρόκειται να κλιμακωθεί ακόμη περισσότερο. Άλλωστε, το ίδιο το γαλλικό σύνταγμα επιτρέπει στο Συνταγματικό Συμβούλιο να επικαλεστεί έμμεσα το κοινωνικό κίνημα για να ακυρώσει το νομοσχέδιο.

Αν το Συνταγματικό Συμβούλιο ακυρώσει το συνταξιοδοτικό νομοσχέδιο, θα εκτονώσει προσωρινά την κρίση, αλλά αυτό θα είναι και το τέλος των «μεταρρυθμιστικών» σχεδίων του Μακρόν, με σοβαρό αντίκτυπο στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Αν το Συνταγματικό Δικαστήριο δεν ακυρώσει το νομοσχέδιο, οι διαδικασίες για διεξαγωγή δημοψηφίσματος -που ήδη άρχισαν με πρωτοβουλία των συνδικάτων, ιδιαίτερα της CGT, και στήριξη της αριστεράς- θα συνεχιστούν. Για να διεξαχθεί δημοψήφισμα με πρωτοβουλία από τα κάτω πρέπει, μεταξύ άλλων, να μαζευτούν 4,5 εκατομμύρια υπογραφές. Θα πάρει χρόνο, αλλά οι πιθανότητες διεξαγωγής δημοψηφίσματος είναι πολύ μεγάλες. Εν τω μεταξύ, οι απεργίες και οι κινητοποιήσεις θα συνεχιστούν.

Στις 7 Μαρτίου, οι διαδηλωτές στο Παρίσι και τις επαρχιακές πόλεις έφθασαν τα 3,5 εκατομμύρια σύμφωνα με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις. Η συνδικαλιστική ενότητα, από τα πιο αριστερά και μαχητικά συνδικάτα (CGT, SUD) μέχρι τα πιο «ρεφορμιστικά» (SFDT) και συντηρητικά (FO), χωρίς καμιά ενδιάμεση εξαίρεση, απέδωσε καρπούς. Πρόκειται για μια κινητοποίηση που η Γαλλία έχει να δει από το 1995, στην οποία

συμμετέχει πλέον όλο και πιο ενεργά το φοιτητικό και το μαθητικό κίνημα.

Από τις 7 Μαρτίου, το απεργιακό κίνημα μπήκε σε μια νέα φάση. Οι απεργίες από μονοήμερες (την ημέρα κάθε μεγάλης κινητοποίησης από τον Ιανουάριο) μετατράπηκαν σε ανανεούμενες: Στη Γαλλία, οι απεργίες πρέπει να ανακοινώνονται στην εργοδοσία 5 μέρες πριν. Οι «ανανεώσιμες» απεργίες όμως μπορούν να συνεχίζονται την επόμενη μέρα και κάθε μέρα αν το αποφασίσουν οι εργατικές συνελεύσεις χωρίς νέα προειδοποίηση.

Η δεδηλωμένη πρόθεση των εργαζομένων και των συνδικάτων τους δεν είναι άλλη από την οικονομική παράλυση της χώρας. Είναι γι' αυτό που οι απεργίες τείνουν να μετατρέπονται σε απεργίες διαρκείας, ιδιαίτερα στους τομείς μεγάλης οικονομικής σημασίας: διυλιστήρια, λιμάνια, συγκοινωνίες κ.λπ. Το Παρίσι πνίγεται αυτή τη στιγμή στα σκουπίδια, επειδή οι εργάτες καθαριότητας δεν τα μαζεύουν. Δεν είναι βέβαια η πρώτη φορά. Είναι όμως η πρώτη φορά που στο Δημαρχείο της Πόλης (Hôtel de Ville) κρέμεται μια επίσημη επιγραφή που δηλώνει την στήριξη του Δήμου στις απεργιακές κινητοποιήσεις. Η δήμαρχος, Anne Hidalgo, είναι στέλεχος του Σοσιαλιστικού Κόμματος, το οποίο συμμετέχει τώρα στην ενωμένη αριστερά (Νέα Κοινωνική και Οικολογική Λαϊκή Ενότητα). Η Πλατεία Δημαρχείου (Place de l'Hôtel de Ville) θυμάται το παλιό της όνομα: Πλατεία Απεργίας (Place de la Grève).

Με τη χρήση του 49.3 στο Κοινοβούλιο, η αντίσταση στην «Μακρονία» (όπως ονομάζει η αντιπολίτευση το καθεστώς Μακρόν) εμπλουτίζεται και με τις γνώριμες πρακτικές αντίστασης από το κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων, όπως η κατάληψη κυκλικών κόμβων, η παρεμπόδιση της κυκλοφορίας σε περιφερειακούς δρόμους, η κατάληψη σιδηροδρομικών σταθμών και η παράκαμψη των διοδίων στους αυτοκινητόδρομους.

Αν και οι κινητοποιήσεις εξελίχθηκαν μέχρι πρόσφατα χωρίς αξιοσημείωτα περιστατικά βίας στον δρόμο, η χρήση του 49.3

οδήγησε σε κάποιες εκρήξεις θυμού και αγανάκτησης, τις οποίες τα κυρίαρχα ΜΜΕ επιχειρούν να εκμεταλλευτούν για να εστιάσουν την όλη συζήτηση-αντιπαράθεση στη «βία» του δρόμου αντί στην βία του νομοσχεδίου που κλέβει δύο από τα καλύτερα χρόνια της σύνταξης.

0 Μακρόν κοινωνικά απομονωμένος

Ωστόσο, η κοινή γνώμη παραμένει όχι μόνο υπέρ του κινήματος, αλλά και υπέρ της προσπάθειας του συνδικαλιστικού κινήματος να παραλύσει οικονομικά τη χώρα. Σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις, γύρω στο 70% του γενικού πληθυσμού και 90% του ενεργού πληθυσμού τοποθετείται κατά της αντιμεταρρύθμισης Μακρόν. Μετά από τρεις δεκαετίες μείωσης του μεριδίου του μισθού στο ΑΕΠ (βλ. διάγραμμα), τις φορο-απαλλαγές του Μακρόν στο κεφάλαιο και τον πλούτο και τον διψήφιο πληθωρισμό σε είδη πρώτης ανάγκης που διαβρώνει την αγοραστική δύναμη της μισθωτής εργασίας, η γαλλική κοινωνία είναι αποφασισμένη να υπερασπιστεί τον εαυτό της απέναντι σε αυτή τη νέα επίθεση του κεφαλαίου.

Η κυβέρνηση όχι μόνο δεν κατάφερε να πείσει για την αναγκαιότητα της λεγόμενης μεταρρύθμισης, αλλά όσο περνά ο καιρός φαίνεται όλο και πιο ξεκάθαρα ότι έστησε την όλη επικοινωνιακή της καμπάνια σε ψεύδη που αποκαλύπτονται το ένα μετά το άλλο.

Η αύξηση του ορίου συνταξιοδότησης από τα 62 στα 64, το άρθρο 7 του νομοσχεδίου, αποτελεί επιτακτική ανάγκη σύμφωνα με την κυβέρνηση για να διασφαλιστεί μακροπρόθεσμα η χρηματοδότηση του συστήματος. Ωστόσο, το ίδιο το Συμβούλιο Συντάξεων, αυτό που διαχειρίζεται το ταμείο, δηλώνει διά του προέδρου του ότι δεν υπάρχει τίποτα το επείγον στην υιοθέτηση μέτρων για τη διασφάλιση της βιωσιμότητάς του. Σύμφωνα με ένα από τα πολλά σενάρια του Συμβουλίου, ενδεχομένως να προκύψει κάποιο μικρό έλλειμμα το 2027 και για μερικά χρόνια. Το ταμείο, που αυτή την στιγμή παραμένει πλεονασματικό, θα επιστρέψει στην

ισορροπία από μόνο του, και το μόνο που χρειάζεται είναι η διαχείριση των μικρών ελλειμμάτων για κάποια χρόνια.

Βέβαια, η μείωση των δημοσίων υπαλλήλων ακόμη και σε νευραλγικούς τομείς όπως στα δημόσια νοσοκομεία, καθώς και η καθήλωση των μισθών παρά τον πληθωρισμό, συμβάλλει στην ενδεχόμενη εμφάνιση κάποιων ελλειμμάτων.

Το δημογραφικό επιχείρημα, το «βαρύ πυροβολικό» της κυβέρνησης, δηλαδή η αύξηση των συνταξιούχων σε σχέση με τις νεότερες γενεές που εργάζονται και πληρώνουν τις συντάξεις, έπεσε επίσης στο κενό, αφού δεν λαμβάνει υπόψη ούτε την παράλληλη και ακόμη μεγαλύτερη αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας ούτε το γεγονός ότι η δημογραφική αλλαγή προβλέπεται να είναι πολύ πιο αργή από τώρα και στο εξής.

Επιχειρήματα που δεν πείθουν

Αφού το κεντρικό κυβερνητικό αφήγημα δεν έπεισε κανένα, η κυβέρνηση επιστράτευσε μια σειρά από επιμέρους επιχειρήματα, τα οποία όμως κατέρρεαν με τη σειρά τους το ένα μετά το άλλο. Για παράδειγμα, η κυβέρνηση ισχυρίστηκε αρχικά ότι με το νέο σύστημα θα εξασφαλιστεί για όλους ένα κατώτατο επίπεδο σύνταξης στα 1.200 ευρώ. Στη συνέχεια, υποχρεώθηκε να παραδεχτεί ότι το κατώτατο επίπεδο σύνταξης δεν αφορά όλους τους χαμηλο-συνταξιούχους αλλά μόνο 200.000. Ακριβέστερες αναλύσεις έδειξαν στη συνέχεια ότι ο πραγματικός αριθμός περιορίζεται σε λιγότερους από 40.000. Η κυβέρνηση δεν κατάφερε να στηρίξει ότι ο πραγματικός αριθμός είναι 200.000 και όχι μέχρι 40.000 και αρνήθηκε να παρουσιάσει τη μεθοδολογία του υπολογισμού των 200.000. Αυτή τη στιγμή, η εκτίμηση μέχρι 40.000 αναθεωρήθηκε προς τα κάτω: Ο πραγματικός αριθμός είναι μεταξύ 10.000 και 20.000.

Στη Γαλλία το ποσοστό ανεργίας των ηλικιωμένων είναι εξαιρετικά ψηλό. Στις ηλικίες πέραν των 58 χρόνων ξεπερνά το 40%. Για όλους αυτούς τους άνεργους μεταξύ 58 και 62 ετών, το νομοσχέδιο σημαίνει ότι θα παραταθεί η περίοδος αναμονής σε

συνθήκες ένδειας μέχρι την σύνταξη για 2 χρόνια. Το μόνο που προβλέπει το νομοσχέδιο σχετικά με αυτή την κατηγορία ανέργων είναι οι μεγάλες επιχειρήσεις να υποβάλλουν έκθεση στην οποία να δίνουν πληροφορίες σχετικά με το πόσους ηλικιωμένους εργάτες απασχολούν, χωρίς κανένα υποχρεωτικό μέτρο για απασχόληση ηλικιωμένων.

Γενικότερα, η κυβέρνηση επιβάλλει μέτρα εις βάρος της εργασίας και περιορίζεται σε έμμεσες παραινήσεις για το κεφάλαιο. Στην περίπτωση των βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων τα πράγματα είναι ακόμη χειρότερα. Η κυβέρνηση «αναγνωρίζει» την ανάγκη για συζήτηση του ορίου συνταξιοδότησης σχετικά με κάποια επαγγέλματα, η οποία θα διεξαχθεί κάποια ακαθόριστη στιγμή στο μέλλον... Στο πρόσφατο παρελθόν, ωστόσο, αναθέωρησε προς τα κάτω τα κριτήρια των βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων, έτσι που να μειωθεί ο αριθμός των εργατών που απασχολούνται σε αυτά.

«Ψεύτες και υποκριτές»

Αυτή τη στιγμή, ο μέσος Γάλλος θεωρεί και χαρακτηρίζει τους υπουργούς, την πρωθυπουργό και τον πρόεδρο της Γαλλίας «ψεύτες» και «υποκριτές». Όσον αφορά στον Μακρόν, αυτούς τους χαρακτηρισμούς επιβεβαιώνει και ο ίδιος, αφού κυκλοφορεί στο You Tube ένα πολύ δημοφιλές σύντομο βίντεο (με τίτλο ο Μακρόν έχει δίκιο) στο οποίο εξηγούσε (το 2019) πόσο παράλογη και ταυτόχρονα κοινωνικά άδικη θα ήταν μια αύξηση του ηλικιακού ορίου συνταξιοδότησης.

Παράπλευρη απώλεια της παράταξης Μακρόν είναι και η διάψευση της οικολογικής της «ευαισθησίας». Πώς συνάδει η αύξηση του ορίου συνταξιοδότησης με την ανάγκη αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής; Με ποιον ρεαλιστικό τρόπο η ανάγκη περιορισμού των ρύπων συμβιβάζεται με την προντοκτιβιστική αντίληψη του Μακρόν και της γαλλικής δεξιάς; Το νομοσχέδιο για τις συντάξεις προκάλεσε και ευρύτερη συζήτηση-αντιπαράθεση που άγγιξε και το αξιακό υπόβαθρο της δεξιάς και της αριστεράς, που ο Mélenchon συνοψισε με το εξής ερώτημα: «Εργαζόμαστε για να ζούμε ή ζούμε για να εργαζόμαστε;»

Φοροαπαλλαγές στο κεφάλαιο και στον πλούτο και δημοσιονομικές περικοπές που έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο ταμείο συντάξεων από τη μια πλευρά και επιβάρυνση των εργαζομένων με δύο χρόνια επιπλέον εργασίας για να «ισορροπήσει» το σύστημα από την άλλη. Στην πραγματικότητα, όμως, αφού το σύστημα είναι ήδη ισορροπημένο, οι «οικονομίες» του Μακρόν εις βάρος της μισθωτής εργασίας ετοιμάζουν νέα «δώρα» στο κεφάλαιο. Αυτή είναι η πολιτική Μακρόν και η δέσμευσή του απέναντι στις Βρυξέλλες.

«Ψεύτες», «υποκριτές», «βαλέδες του μεγάλου κεφαλαίου και των μεγαλο-μετόχων»... Τι δηλώνουν αυτοί οι χαρακτηρισμοί στο στόμα του μέσου Γάλλου, αν όχι μια βαθιά κρίση πολιτικής ηγεμονίας; Το πολιτικό σχήμα του Μακρόν (που δεν μπορεί να ονομάσει κανείς κόμμα, αφού δεν έχει την «υλική» υπόσταση πολιτικού κόμματος) τερμάτισε δεύτερο στις προηγούμενες βουλευτικές εκλογές και κυβέρνησε από τότε με τα δεκανίκια των Ρεπουμπλικάνων. Επιβιώνει αυτή τη στιγμή χωρίς πλειοψηφία στο Κοινοβούλιο και με τις δυνάμεις καταστολής να είναι η μόνη του προστασία στον δρόμο.

Τρία βασικά μπλοκ

Πόσο θα αντέξει ακόμη; Τα συνδικάτα προγραμματίζουν μια μεγάλη κινητοποίηση στη Γαλλία αύριο, 23/3/23. Στο πολιτικό επίπεδο διαμορφώνονται τρία βασικά μέτωπα: η ενωμένη αριστερά και τα συνδικάτα, το πληγωμένο και εξασθενημένο μέτωπο του Μακρόν με τη στήριξη των ρεπουμπλικάνων και η άκρα δεξιά της Marine Le Pen.

Η ακροδεξιά δεν μπορούσε, βέβαια, παρά να μείνει εκτός των μεγάλων κινητοποιήσεων, αφού το οργανωμένο εργατικό κίνημα δεν της άφησε κανένα περιθώριο συμμετοχής. Τα χρώματα, οι συμβολισμοί και ο ρητά αντιρατσιστικός προσανατολισμός του κινήματος έκλεισαν ευθύς εξαρχής τις πόρτες στην ακροδεξιά. Το κόμμα της Le Pen δεν έχει εμπλακεί δραστήρια ούτε στην κοινοβουλευτική συζήτηση και στη διαμόρφωση τροποποιητικών

προτάσεων, διότι, μεταξύ άλλων, οι βουλευτές του δεν είχαν κοινές απόψεις. Παρ' όλα αυτά, το κόμμα τοποθετείται κατά του νομοσχεδίου για να επωφεληθεί εκλογικά από τα "απόνερα" του κύματος διαμαρτυρίας. Η ίδια η πρωθυπουργός είπε στη Le Pen με αγανάκτηση: «Μείνατε μουγκή σε όλη τη διαδικασία και τώρα θέλετε να καταψηφίσετε». Η Le Pen επιβεβαίωσε τη σιωπή: «Κατηγορείτε τους αριστερούς ότι είναι φωνακλάδες και αγενείς και προσάπτετε σε εμάς την καλή μας ανατροφή». Ως γνωστόν, στις επιταγές του κεφαλαίου ο φασισμός διαχρονικά επιδεικνύει «διαγωγή κοσμιότητα».

Το πώς θα εξελιχθεί το πολιτικό σκηνικό στη Γαλλία δεν είναι αυτή τη στιγμή προβλέσιμο. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αναγεννάται τώρα ένα «κλασικό» εργατικό και συνδικαλιστικό κίνημα, καθώς και μια νέα πληθυντική ριζοσπαστική αριστερά.

Ωστόσο, το αποτέλεσμα αυτής της μάχης δεν είναι εκ των προτέρων γνωστό. Οι αντοχές του εργατικού κινήματος, ιδιαίτερα σε συνθήκες μείωσης της αγοραστικής δύναμης, δεν είναι ανεξάντλητες. Οι απεργοί χάνουν μεροκάματα και τα απεργιακά ταμεία είναι φτωχά. Το τέλος του μήνα είναι για εκατοντάδες χιλιάδες οικογένειες πολύ δύσκολο. Η αλληλεγγύη των αγροτών στους απεργούς με τόνους τροφίμων δεν είναι μόνο συμβολικού χαρακτήρα. Οι απεργοί έχουν ανάγκη τα τρόφιμα.

Ο μόνος πραγματικός σύμμαχος του Μακρόν σε αυτή την αντιπαράθεση είναι η ελπίδα να εξαντληθούν τα όρια αντοχής του εργατικού κινήματος, ενδεχόμενο που ο πρόεδρος συνυπολόγισε κυνικά ευθύς εξαρχής στην επιλογή της συγκυρίας προώθησης του νομοσχεδίου του (ο πληθωρισμός διαβρώνει την αγοραστική δύναμη). Ωστόσο, σε αυτή την περίπτωση μάλλον η Le Pen θα επωφεληθεί παρά ο ίδιος. Ο νεοφιλελευθερισμός στρώνει κόκκινο χαλί στον νεο-φασισμό.

Ο αυταρχικός και κατασταλτικός καπιταλισμός σε συνθήκες κρίσης πολιτικής ηγεμονίας, του οποίου εμβληματικό παράδειγμα είναι η Γαλλία του Μακρόν, δεν είναι μακροπρόθεσμα βιώσιμος. Το ερώτημα είναι τι θα ακολουθήσει. Η νίκη ή η ήττα του

εργατικού κινήματος στο κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο είναι κομβικής σημασίας για το μέλλον της Γαλλίας και κατ' επέκταση της Ευρώπης. Η μάχη δεν τελείωσε με την απόρριψη της πρότασης μομφής και την προσωρινή επιβίωση της κυβέρνησης. Θα κριθεί μέσα στους επόμενους μήνες.

* Το άρθρο γράφτηκε 22 Μαρτίου